

ANADOLU'DA YAŞATILMAYA ÇALIŞILAN AHŞAP OYUNCAK ÜRETİMİNE BİR ÖRNEK; DEDEMİN OYUNCAKLARI ATÖLYESİ

Toys Of My Grandfather Atelier: A Sample Of Wooden Toy Production Which Is
Tried To Be Sustained In Anatolia

H. Nurgül BEGİÇ *

Öz: Oyuncaklar çocukların eğlenme, oyalanma ve kişisel gelişiminde önemli rolü olan objelerdir. İnsanlık tarihi ile birlikte var olduğu düşünülen oyuncaklar birçok oyunun da aracıdır. Arkeolojik kazılarda ele geçen buluntular oyuncakların antikçağlara kadar gidilebilen köklü geçmişleri olduğunu ortaya koymaktadır. Antik çağ yazarlarının günümüze ulaşan metinlerinden de döneme ait oyuncaklar hakkında bilgi edinmekteyiz. Oyuncaklar aynı zamanda üretildiği döneme ait birçok bilgiyi saklayan kültürel değerlerdir. Anadolu topraklarında oyuncakların varlığı hakkında arkeolojik buluntulardan hareketle Kalkolitik Çağ'a kadar inilebilmektedir. Devamında Tunç Çağı, Hitit, Frig ve diğer medeniyet dönemlerine ait oyuncak üretimleri kesintisiz devam etmiştir. Türklerin Anadolu topraklarına yerleşmesi ile birlikte kendi kültürleri ve Anadolu'daki kadim medeniyetlerin de etkisiyle oyuncak üretimi bölgesel özellikleri koruyarak devam etmiştir. Bu bağlamda oyuncak üretiminde ilk akla gelen Osmanlı Döneminin Eyüp Oyuncaklarıdır. Sanayileşme ve teknolojik gelişmeler sonucu dünya ticaretinde küresel şirketlerin medyayı ve internet ağını kullanarak etkili olması diğer birçok alandaki üretimlerde olduğu gibi yaratılan popüler kültürle birlikte kendi ürettikleri oyuncaklarını pazarlamaktadırlar. Sağlıksız malzemelerden üretilen bu tür oyuncaklar bir taraftan çocukların sağlığını diğer taraftan kültürel çeşitliliği tehdit etmektedir. Bu gelişmeler küçük ölçekli üretim yapan atölyeleri olumsuz etkilemekte ve birçoğu üretimini durdurmakta veya zor şartlar altında sürdürmeye çalışmaktadır. Bu tür üretimlerden birisi de "Dedemin Oyuncakları Atölyesi" çalışmalarıdır. Beş kişiden oluşan atölyede dedelerinin eskiden yaptığı ahşap oyuncaklardan hareketle günümüzde çocukların tek başına oynayabileceği doğal malzemeler kullanarak oyuncaklar üretmektedirler. Bilinçli ailelerin tercih ettiği bu tür oyuncakların daha çok sayıda ebeveynye ulaşabilmesi için ülke genelinde birçok etkinliğe katılmaktadırlar. Bu etkinliklerde oyuncaklarını daha geniş kitlelere tanıtmak ve üretimlerini çoğaltarak atölyelerini yaşatmaya çalışmaktadırlar.

Makale Gönderim:
24.03.2017
Kabul Tarihi:
21.05.2017

* Doç. Dr. Çankırı Karatekin Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi. begicnurgul@gmail.com

Bu tür atölyelerin her geçen gün çoğalması için ailelerin çocukları için doğal malzemeden üretilen oyuncaqlara yönelmesi önemlidir. *Toplumsal bilinçlenmenin artırılması sağlıklı oyuncak üretimlerin çoğalmasını ve üretimlerin sürdürülerek atölyelerin yaşatılmasını sağlayacaktır.*

Anahtar kelimeler: Çocuk, oyun, ahşap oyuncak, oyuncak atölyesi.

Abstract: Toys are objects that has important role for children's fun, amusement and personal development. Supposed to be existed along with the history of humanity, toys are tools of several games. Findings obtained with archaeological excavations reveal that toys have deep-rooted past that can trace back to ancient ages. We can gather information on the toys of that period from the extant texts of authors of ancient ages. Also, the toys are cultural values that preserve significant information on the period that they are made. It can be traced back to Chalcolithic Period based on the archaeological findings on the existence of toys in Anatolia. Afterwards, toy production proceeded uninterruptedly during periods of Bronze Age, Hittite, Phrygian and other civilizations. As Turks began to settle down Anatolia, toy production continued by preserving regional characteristics with the influence of their own culture and ancient civilizations in Anatolia. In this context, the first thing comes to mind in Ottoman Period on toy production is Eyup Toys.

As a result of the industrialization and technological advancements, global companies market the toys they produce through their effectiveness on using media and the internet which created a popular culture as in many other fields. Such kind of toys that are made up of unhealthy materials threaten children's health as well as the cultural diversity. These developments affect the small scale enterprises adversely and many of them either stop their production or try to continue under difficult conditions. One of these small scale enterprises is "Toys of My Grandfather Atelier". There are five people in this atelier, who are inspired by wooden toys that their grandfathers used to make, produce toys made up of natural materials that are suitable for a child to play alone. They attend many countryside events to promote these toys which are preferred by conscious parents in order to reach more parents. In these events, they try to reach larger masses and sustain their business by ramping up their production. It is important that parents prefer toys made up of natural materials for their children in order to increase such ateliers day by day. The rise in social awareness will ensure the increase in healthy toy production and sustainability of such ateliers.

Keywords: Child, game, wooden toy, toy atelier.

GİRİŞ

Oyuncaklar çocukların eğlenme, oyalanma, kişisel gelişiminde önemli rolü olan objelerdir. İnsanlık tarihi ile birlikte var olduğu düşünülen oyuncaklar birçok oyunun da aracıdır. Tarihsel süreçte ilk insanlar küçültülmüş objeleri inanç amaçlı yapmışlardır. Dönemin özelliklerine göre taş, kil, kemik, boynuz gibi materyallerden, daha sonraları gelişme çağlarına göre ahşap, fildişi, tekstil, seramik, metal ve plastik gibi farklı materyaller kullanmışlardır. “Çocukların en eski oyuncaklarının taştan, kilden, ya da kurutulmuş meyveden yapılmış bilyalar olduğu, bunu kilden, pişmiş topraktan hayvanların, bebeklerin izlediği görülmektedir. İlkçağın bu basit oyuncaklarının ardından Ortaçağda çeşitli metallere imal edilmiş dövme ve dökme tekniğinde yapılmış hayvanları, tahtadan bebekleri geldi” (Onur, 1992: 31). Böylece, toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri oyuncaklara da yansımıştır.

M.Ö. 7400-6200 yıllarına tarihlenen ve dünyanın en eski toplu yaşam alanı olarak kabul edilen Konya'nın Çumra ilçesi yakınlarında bulunan Çatalhöyük'te yapılan arkeolojik çalışmalarda bulunan çeşitli eserler bu konuda yol göstericidir. Çatalhöyük Doğu Höyük bölümünde “III. - X. tabakalar arasında bol miktarda rastlanan kült odalarında pişmiş kilden yapılmış ana tanrıça heykelticikleri, boğabaşı ve boynuzları, kadın göğüs rölyefleri bulunmuştur. Ana Tanrıça, genç kadın, doğuran kadın ve yaşlı kadın olarak tasvir edilmiştir” (Sarıkcıoğlu, 1986: 15). Kült odalarında bulunan bu heykelticiklerin tapınma amaçlı yapıldığı anlaşılmaktadır.

Toplumsal yaşamın gelişimine bağlı olarak çocukların ilk oyuncaklarının evcil hayvanların küçültülerek çeşitli materyallerden yapıldığını söylemek mümkündür. “Sonneberg Alman Oyuncak Müzesi'nde bulunan ve ziyaretçilerin her zaman hayranlığını uyandıran İ.Ö. 5. yüzyıla ait Mısır'dan gelme bir tahta at bunun en güzel örneğidir. O çağın çocuklarının evcil hayvanla meşgul oldukları ve insanın en önemli yoldaşı olarak ona saygı gösterdikleri düşünülebilir” (Niemann, 1991: 56).

Diğer taraftan arkeolojik kazılarda ele geçen bebeklerin tapınma amacıyla mı? Çocuklar için oyuncak olarak mı yapıldığı eserin bulunduğu yere göre belirlenmektedir. “Mezar buluntusu olan oyuncak bebekler, mutlaka oyuncak statüsünde değerlendirilmelidir. Bu kriterlere uygun eserlerden yüzlercesi arkeolojik kazılarda bulunmuş olup, M.Ö. VIII. yüzyıldan M.S. III.-IV. yüzyıla kadar kullanılmıştır” (Yaraş A. ve Yaraş C. 2011: 65). Oyuncakları ölen çocuklarla birlikte gömme geleneği birçok kültürde görülmektedir. “Eski Mısır kültürüne ait birçok oyuncak yeraltı mezarlarında bulunmuştur. Deri toplar, bebekler, kuklalar, eklemli çenesi olan ağaçtan timsahlar, vb.” (Onur, 1992: 30).

Kız çocukları genellikle evde bebek ve minyatür eşyalarla oynar, erkek çocukları ise dışarıda araba veya sokakta oynanan diğer oyunlarla eğlenirdi. “Eski Yunan ve Roma medeniyetinde evlenme yaşına gelen kızlar, sahip oldukları yapma

bebekleri tapınaklarda “Venüs” veya “Diana” ya takdis ettirirlerdi. Romalı ve Yunanlı kızlar evlenme tarihine çok az bir zaman kalana kadar bebeklerle oynarlardı. Daha sonra oynadıkları bu bebekleri Yunanlılar Artemis Romalı kızlar ise Diana Tapınağına bırakırlardı. Böylece kızlar daha fazla çocuksu şeylere ilgi duymadıklarını topluma iletmiş olurlardı” (Bilgin, 1990: 7). Erkek çocukları ise Apollon veya Hermes’e sunardı (Güçlü, 2006: 78)

Toplumlar arasındaki kültürel farklılıklara rağmen yaşanan dönemin ortak özellikleri yaşam biçimlerine yansır. Böylece farklı topluluklarda benzer ortaklıklar yaşanabilir. Bu bağlamda oyuncaklarda da bu ortaklık görülebilmektedir. “Mısır uygarlığı ile birlikte Mezopotamya, Yunan ve Roma uygarlıklarında da oynanan antik oyuncakların çoğu birbirlerine benzer özellikler taşımakta olup; üretilen çingiraklar, eklemli bebekler, elle sürülen ve üzerine binilen hayvanlar, minyatür yaşam alanları, mobilyalar ve bilyeler oynayan kişiye aynı hazları yaşatmıştır (Tuttle, 1999: 29).

Anadolu topraklarında Antikçağlardan ilk kurulan devlet Hititlere ve devamında diğer medeniyetler döneminde oyuncak, her dönemin kültürel özelliklerini yansıtan objeler olmuştur. Türklerin Anadolu coğrafyasında yaşama başlamasıyla birlikte kendi kültürlerini bu topraklardaki eski kültürlerle harmanlayarak yaşanan döneme has kültürlerini oluşturmuş ve oyuncakları da bu kültür içinde üretmişlerdir. Anadolu Selçuklu, Anadolu Beylikleri, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde çocuklar için oyuncak üretimi sürdürülmüştür.

Sanayileşme, teknolojik gelişmeler ve ulaşımın hızlanması ile birlikte oyuncaklar da seri üretim yoluyla tüm dünyada her geçen gün büyüyen bir sektör haline gelmiştir. Medya ve internet ağının kullanım alanının gelişmesiyle oyuncak sektöründe de tek tipleşmeye gidilmiştir. Bu gelişmeler sonucu atölyelerde kısıtlı sermaye ve küçük üretimlerle sürdürülen oyuncak üretimi etkilenmiş ve birçok atölye kapanmak zorunda kalmıştır. Büyük ölçekli üretimler tasarladıkları oyuncak modelleriyle tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Oyuncak sektörü medya ve sinema sektörü ile birlikte hareket ederek çizgi film ve bilgisayar oyunu karakterlerini tasarlayıp piyasaya eş zamanlı sürerek tüketimi hızlandırmaktadır.

TARİHÇE

Arkeolojik kazılarda ele geçen buluntular antikçağda; bebek, at, topaç, çingirak, düdük, bilye, at ve diğer hayvanlardan oluşan birçok objenin oyuncak olarak yapıldığını ve kullanıldığını göstermektedir. “Topaç, çeşitli çağlarda çok bilinen neşe dolu bir hareketli etkinlik nesnesiydi. Topaç yaklaşık İ. Ö. 1400’lerde Mısır’da vardı; Mısırlılar topacı parmaklarıyla çeviriyorlardı. Parmak yerine kamçının kullanılması Çinliler tarafından bulundu”. (Niemann, 1991: 55)

Tarih içinde oyuncak üretimi, çok eski zamanlardan beri süregelmiştir. Günümüzden 25.000 yıl öncesinden kaldığı tahmin edilen 5cm uzunluğunda 4cm

yüksekliğinde pişmiş topraktan yapılmış minyatür mamut, bugün Brno'daki Moravian Museum'da bulunmaktadır. Aynı şekilde M.Ö. 2300 yılına ait koyun figürü, British Museum'da yer almaktadır. (Fleming, 1996)

Oyuncaklar açısından Anadolu'nun bilinen en eski buluntusu, Mardin'in Kızıltepe ilçesinde yüzey araştırması yapan arkeologlar tarafından bulunan ve halen Mardin Müzesi'nde sergilenen Kalkolitik Çağ'a (Bakır Taş Çağı, MÖ 4.500 – 3.300) tarihlenen pişmiş topraktan yapılmış bir araba modelidir. Tekerlekleri ahşap bir çubukla gövdeye bağlanan bu araba, "Anadolu'nun bilinen en eski oyuncak arabası" olarak kabul edilmektedir.

Tunç Çağ'ına (MÖ 3.300 – 1.200) ait olduğu belirlenen Kütahya'nın Seyitömer ve Kayseri'nin Kültepe kazılarında ele geçen iki buluntu, Anadolu'nun en erken oyuncakları olarak da tanımlanmaktadır. Her ikisi de kilden yapılan küresel gövdeli olan üzeri motiflerle süslenmiş bu objeler, içlerindeki küçük parçacıkların ses çıkarması nedeniyle arkeologlar tarafından "çingirak" olarak tanımlanmıştır.

Gaziantep Medusa Cam Eserleri Müzesi'nde sergilenen ve Anadolu'nun ilk devleti olan Hitit dönemine tarihlenen pişmiş topraktan yapılmış oyuncak araba modelleri elit kesime ait çocuk mezarlarından ele geçen önemli objeler olarak tanımlanmaktadır.

Frig dönemine ait olduğu belirlenen ve Gordion'da bulunan tümülüsün mezar armağanları arasında ahşaptan yapılmış dokuz küçük hayvan, iki aslan, dövüş halinde bir aslan ve bir boğa, balık yiyen bir grifon, iki boğa, bir öküz, boynuzlu bir geyik, sıçrayan bir keçi, tüyleri özenle işlenmiş bir kuş, iki şahin bulunan şimsir ağacından yapılmış minyatür heykeller mezarın kraliyet mensubuna ait oyuncaklarıdır. (Simpson, 2012: 345)

Antik çağda Ege coğrafyasında nasıl oyunlar oynandığını ve ne tür oyuncaklar kullanıldığını, Herodotos, Sokrates, Aristophanes, Demosthenes, Plutarkhos gibi antik çağ yazarlarının günümüze ulaşan metinlerinden ve döneme ait seramik, mozaik, duvar resmi, kabartma, heykel gibi arkeolojik bulgulardan da anlamak mümkündür.

Türklerin Orta Asya'da oyuncak bebek yaptıkları, ancak sonrasında İslamiyet'in etkisiyle bu geleneği bıraktıkları, Anadolu'ya geldikten sonra da Selçuklu ve Osmanlı İmparatorlukları döneminde küçük zanaat ustalarının oyuncak geleneğini sürdürdüğü bilinmektedir. (Önder, 1986; 14-18)

Oyuncakçılığın Anadolu'da örgütlü bir işkolu olarak ilk defa 17. yüzyılda Eyüp'de belirdiği söylenebilir. 17. yüzyıldan başlayarak üç yüzyıl boyunca devam eden Eyüp Oyuncakçılığı, bu zaman içerisinde ihtiyacı belirli ölçülerde karşılamıştır. Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde Eyüp'teki 100 oyuncak dükkanından ve 105 oyuncak ustasından söz etmektedir. (Akbulut, 2009: 183) Anadolu'da Türk dönemlerinde atölye ortamında oyuncak üretimi denildiğinde ilk akla gelen Osmanlı Döneminin Eyüp Oyuncaklarıdır.

Oyuncakçılıkta, farklı malzemelerin işlenmesine dayanan üç dönemden söz edilebilir. Sanayi devrimi öncesinde zanaat işçiliği ve ahşap ve kil kullanımına dayanan dönemi sanayileşme ile beraber gelişen metal ve teneke kullanımı izlemiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki son dönemde ise plastiğin keşfiyle oyuncaklar da ağırlıklı olarak bu malzemeyle üretilmeye başlanmıştır (Akbulut, 2009: 183)

Türkiye Cumhuriyeti döneminde de yerel küçük atölyelerde kısıtlı sayıda üretimler devam etmiştir. Ancak dünyadaki gelişmeler ve küreselleşen ekonomide oyuncak sektörü giderek büyümüş ve popüler kültürün ürettiği yeni tasarımlar kısa sürede dünyanın her yerine ulaştırılarak hızla yayılan moda anlayışıyla farklı kültürlerdeki toplumları etkilemektedir. Çizgi film karakterleri eş zamanlı olarak tüm dünyada tanıtılmakta ve oyuncak sektörü tasarladığı oyuncakları bu sayede pazarlamaktadır.

DEDEMİN OYUNCAKLARI ATÖLYESİ

Dedemin Oyuncakları Atölyesi iki kardeşin birlikte kurduğu ve yanlarında üç çalışanı ile faaliyet göstermekte olup yaklaşık iki yıl önce kurulan bir oluşumdur. Zonguldak ili, Karadeniz Ereğlisi ilçesinde Çetin Atalay Bulvarı Erdemir İş Hanı C/1 kapı numaralı atölyede faaliyet göstermektedir. Atölye üyelerinden Ümit Ansen, 19.08.1963 doğumlu olup İstanbul Üniversitesi Denizcilik Fakültesinden mezundur. Üretimde torna, matkap, zımpara, montaj ve atölyenin malzeme alımı işlerini yapmaktadır. Kardeşi Nusret Ansen, 16.03.1967 doğumlu olup lise mezundur. Üretimde torna, matkap, zımpara, montaj işlerini yapmaktadır. Nusret Ansen'in eşi Gülay Ansen, 19.01.1976 doğumlu olup lise mezundur. Oyuncakların boya ve süsleme işlerini yapmaktadır. Kadri Kayıkçı, 28.02.1965 doğumlu olup lise mezundur. Oyuncakların torna, matkap, montaj ve tasarım işlerini yapmaktadır. Sevda Ekici, 27.05.1983 doğumlu olup Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Eğitim Fakültesi mezundur. Boya, matkap, tasarım, süsleme, montaj ve ürün tanıtımı işlerini yapmaktadır.

1-Dedemin Oyuncak Atölyesi

2-Atölye çalışması

3-Atölye çalışması

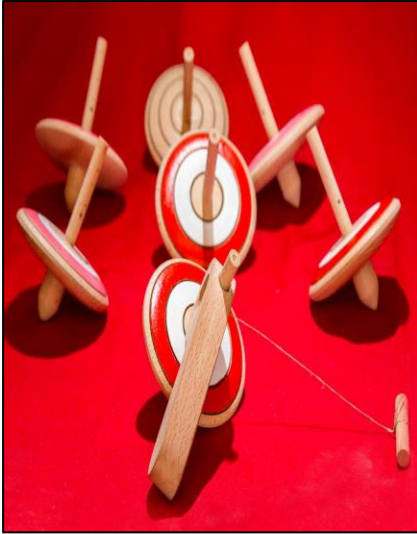

4-Atölye çalışması

Atölye üyelerinden oyuncak yapım ustası Ümit Ansen, uzun yıllardır ahşap oyuncak alanında üretim yapmaktadır. Çocukluğunda eniştesi Salih Milli tarafından üretilen oyuncaklarla büyüdüğünü belirtmektedir. Amcası Ercan Ansen'in bu işle profesyonel olarak ilgilendiğini, n fuar ve oyuncak etkinliklerine katılmak üzere her yıl Çek Cumhuriyetinin başkenti Prag'a gittiğini ve orada gördüğü yeni oyuncakları Türkiye'ye getirdiğini, Prag şehrinin oyuncakların çeşitlendirilip geliştirildiği ve yeni modellerin dünyaya yayıldığı bir merkez olduğunu belirtmektedir. Her yıl gördüğü yeni oyuncakları yaparak çeşitlendirdiğini söylemektedir. Oyuncak yapımını yaklaşık iki

yıldır kardeşi, kardeşinin eşi ve iki arkadaşı ile ailece yaptıklarını dedesi, ninesi ve amcasının da geçmişte oyuncak yaptığını belirtmektedir. Yaklaşık on beş yıldır ahşap oyuncak yaptığını, oyuncak modellerini seçerken çocukların sağlığına zarar vermeyecek ahşap malzemeden üretilebilecek modelleri kullandıklarını belirtmektedir. Yaptıkları oyuncakların 3-12 yaş aralığında çocukların tek başına oynayabilecekleri özellikle olduğunu, oyuncaklarda çocuklara zarar vereceğinden çivi kullanmadıklarını ve doğal boyalarla boyadıklarını ifade etmektedir. Günümüzde Çin’de üretilen oyuncaklarda insan sağlığına zararlı plastik ve boyalar kullanıldığından bilinçli ailelerin çocukları için son yıllarda doğal malzemeden üretilen oyuncakları tercih ettiğini belirtmektedir. Bu tercihin de eskiden olduğu gibi doğal malzemeden üretilen oyuncak sektörünü hareketlendirdiğini ve canlanmaya başladığını belirtmektedir. Oyuncak üretiminde ahşap malzeme olarak ağaçların kurumuş olanını kullandıklarını, kayın, ıhlamur ve çam ağaçlarından yararlandıklarını ifade etmektedir.

Atölyede eskiden üretilen oyuncak modelleri günümüz çocuklarının ilgisini çekecek tasarımlarla üretilmektedir. Ahşap malzemeden üretilen topaç, araba, ağaçkakan, kukla, eklemli ve hareketli kuşlar bunlardan bazılarıdır. Bu tür atölyeler kısıtlı üretimleriyle sınırlı sayıda çocuğa ulaşsa da seri ve sağlıksız maddelerden yapılan üretimlere karşı alternatif olmaları önemlidir. Her geçen gün yenileri tasarlanan oyuncaklar ve atölyelerle sektörün giderek güçlenmesi sağlıklı oyuncak üretiminin artmasına neden olacaktır.

5-Ahşap topaç

6-Ahşap arabalar

7-Ahşap oyuncaklar

8- Ahşap oyuncaklar

9-Ahşap hareketli oyuncak

10-Ahşap hareketli oyuncak

SONUÇ

Oyuncaklar çok eski çağlardan günümüze her dönemin sosyo-kültürel özelliklerine göre şekillenmiş objelerdir. Çocuklar için eğlence ve eğitim aracı olmaları nedeniyle her dönemde işlevselliklerini sürdürmüşlerdir. Oyuncaklar aynı zamanda üretildikleri dönem hakkında önemli bilgiler içeren değerlerdir. Arkeolojik buluntular dünyanın farklı bölgelerinde benzer oyuncakların üretildiklerini ortaya koymaktadır. Eski tarihlerde üretilen bazı oyuncakların temel işlevlerini koruyarak farklı materyal ve tekniklerle bugün de üretilmektedirler. Bebekler, arabalar, topaçlar, yoyolar, çingiraklar buna örnektir. Sanayi ve teknolojinin gelişmesi, seri üretimin artması, dünya ekonomisinin ülkelerin sınırlarını aşarak küreselleşmesi oyuncak sektörünü de etkilemiş ve popüler kültürün etkisiyle aynı anda birçok ülkede aynı oyuncaklar pazarlanmaktadır. Medyanın ve internet ağının gelişmesiyle dünyada tek tipleşme kültürel çeşitliliği tehdit etmektedir. Bu gelişmelere karşı eski üretimlerden esinlenerek atölye ortamında doğal malzemelerle üretim yapan “Dedemin Oyuncakları” adlı atölyenin oyuncakları dikkat çekmektedir. Atölye etkinliklere katılarak oyuncaklarını daha geniş kitlelere tanıtmak ve üretimlerini çoğaltarak atölyelerini yaşatmaya çalışmaktadırlar. Bu tür atölyelerin her geçen gün çoğalması için ailelerin çocukları için doğal malzemeden üretilen oyuncaklara yönelmesi önemlidir. Toplumsal bilinçlenmenin artırılması sağlıklı oyuncak üretimlerinin çoğalmasını ve üretimlerin sürdürülerek atölyelerin yaşatılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Dilek. (2009). "Günümüzde Geleneksel Oyuncaklar", *Milli Folklor Dergisi*, Yıl: 21, Sayı: 84, s: 182-191.
- BİLGİN Nuran. (1990). *Folklorik Yapma Bebekçilik*, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları:140. Maddi Kültür Dizisi: 4. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- FLEMİNG, Dan, (1996). "*Poweplay, Toys as Popular Culture*", Manchester, Manchester University Pres.
- GÜÇLÜ, Hüsnüye, "*Tekirdağ Çevresi Pişmiş Toprak Figürinleri*" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) 2006.
- NİEMANN, Helmut. (1991). "Oyuncağın Gelişim Tarihi", (Çev.Bekir Onur). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Ankara. sayı: 1.cilt: 24. s: 55-61.
- ONUR, Bekir. (1992). *Oyuncaklı Dünya*. Ankara: Verso Yayıncılık A.Ş.
- ÖNDER, Nabey, (1986). "Türkiye'de Oyuncakçılık", *Folklor Halkbilim Dergisi*, Cilt 4, Sayı 35, 14-18.
- SARIKÇIOĞLU, Ekrem. (1986). "Anadolu'nun Tarih Öncesi İnançları", *Atatürk Ün. İlahiyat Fakültesi Dergisi*. sayı:6 sayfa:15-19.
- TUTTLE, Kimberley. (1999). (Margritte of Ravenscroft), *Toys in the Middle Ages*, İstanbul Published on Stefan's Florilegium
- SİMPSON, Elizabeth, (2012). "Gordion Mobilya ve Ahşap Eserleri" Frigler Midas'ın Ülkesinde, Anıtların Gölgesinde, Haz: Taciser Tüfekçi Sivas-Hakan Sivas. S:334. Yapı Kredi Yayınları.İstanbul.
- YARAŞ, Ahmet – YARAŞ, Candan, (2010). "Antik Çağda Oyuncaklar ve Günümüze Yansıması" *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu*, s. 61-74.

KAYNAK KİŞİLER

Ümit Ansen, 1963, 29.05.2017 tarihli mülakat. Ses kayıtları H. Nurgül BEĞİÇ arşivindedir.

